

Be afraid! Be very afraid!

Philippe Noens

Pedagoog aan het Kenniscentrum gezinswetenschappen (Hogeschool Odisee).

vrijdag 19 augustus 2022 om 3.25 uur

We hebben altijd te veel aandacht voor de schaduwzijde van nieuwe technologie, schrijft Philippe Noens.

Niet bang zijn, hij doet geen vlieg kwaad. rr

Een beetje horrorliefhebber weet dat de titel boven dit stuk een catchphrase is uit *The fly*, de film uit 1986 van bodyhorror-regisseur David Cronenberg. De tagline gaat ook op voor een wederkerende zomerdiscussie over de impact van schermtijd ([DS 5 juli](#) en [DS 13 juli](#)) en (sociale) media ([DS 17 augustus](#) en [DS 18 augustus](#)) op kinderen en jongeren. De optimistische boodschap: sociale media kunnen een negatieve invloed hebben, maar veel hangt af van de ontvankelijkheid (of kwetsbaarheid) van een kind. Die ontvankelijkheid kun je niet loskoppelen van ouders en anderen die betrokkenheid tonen, schermtijd structureren, en media-inhoud kaderen. De meer kritische reacties: wees toch maar bang van wat of wie er allemaal op dat scherm verschijnt.

Met de regelmaat van de klok vragen we ons af of de inhoud van sociale media als Tiktok (jonge) geesten niet vergiftigt, en of een gezonde portie terughoudendheid bij ouders niet aangewezen is. Die bemerking is terecht. Van het winkelkarretje dat ons 'vriendelijk uitnodigt' om het na de boodschappen weer in het rek te plaatsen (anders krijgen we ons muntstuk niet terug) tot de 'racistische' bruggen in New York van stadsplanner Robert Moses, die zo laag waren dat er geen (door voornamelijk zwarte burgers gebruikte) bussen onderdoor konden rijden op weg naar de stranden van Long Island: technologie en ethiek zijn intrinsiek met elkaar verweven. Sinds Prometheus de 'techniek' van het vuur van de Goden stal en aan de mensen gaf, hebben we het lekker warm, maar evengoed steken we elkaar graag in brand.

Bovendien ontsnappen ethische (neven)effecten de ontwerper ook vaak. Een gekende anekdote is het neveneffect van de anticonceptiepil op de aanvaarding van homoseksualiteit. Door 'de pil' kwam seks steeds meer in de sfeer van individualiteit, vrije keuze en genot terecht, en dus

minder in die van religie en de ‘zuivere’ voortplanting. Die intimiteitsontkoppeling maakte seks met iemand van hetzelfde geslacht ook stilaan minder vreemd.

Dus ja, technologische innovatie verandert onze manier van denken. Zelfs onze manier van zijn – zonder mijn bril en GPS zou ik me met een pak minder zelfvertrouwen in het verkeer wagen.

Mensonterende offers

Het is wel zo dat we (te) makkelijk aandacht schenken aan de schaduwzijde van technologie. Die fatalistische aantrekkingskracht wordt uitvergroot in films als *The terminator* en *The fly*. Op zich werkt de uitvinding uit die laatste film, een teleportatiemachine, best goed. Ware het niet dat een onschuldige vlieg ‘meereist’ tijdens een laatste experiment en de wetenschapper Seth Brundle gaandeweg transformeert tot een afzichtelijk hybride monster. Half mens, half vlieg. De onderliggende boodschap lijkt te zijn dat elke nieuwe technologie mensonterende offer(s) vraagt.

Bang zijn voor technologie lost weinig op. Dan plaatsen we ons als opvoeders moreel langs de zijlijn

Bang zijn voor technologie lost weinig op. Dan plaatsen we ons als opvoeders moreel langs de zijlijn. In plaats daarvan moeten we wijzen op opportuniteiten én risico’s, en ons kritisch, maar nieuwsgierig inlaten met de media die onze jongeren interesseren. Repressie, alle spelregels vooraf uitschrijven, is sisyfusarbeid. Zowel de positieve als de negatieve neveneffecten van een nieuwe technologie openbaren zich immers maar al doende. De vaatwasser, bijvoorbeeld, is een knappe uitvinding, maar roomt de gesprekstijd onder gezinsleden af. Het traditionele, wat saaie afwasmoment dat vroeg om een ‘afwasser’ en een ‘afdroger’ (en eventueel zelfs een ‘wegzetter’) maakte de tongen los.

Hoe we onze jongeren het best kunnen begeleiden in een wereld waarin technologie almaar belangrijker wordt, is dus een vraag voor ouders, leerkrachten, overheden, wetenschappers en, last but not least, mediareuzen die nu nog te veel vrij spel krijgen, en te veel inzetten op winst voor zichzelf in plaats van voor de samenleving die met hun uitvindingen wordt geconfronteerd.

Angst is altijd een slechte raadgever, ook in opvoedingskwesties. Het is beter het beest kritisch en onbevreesd in de ogen te kijken.